

ширять інформацію, що цей завод нарешті почне працювати в 2026-му.

Читайте також: **Відновлення річки Сула: що можна зробити**

- Потрібно бути відвертими: стара інфраструктура (поводження з відходами, - ред.) вичерпала себе. Нам критично важливо будувати нові об'єкти. Наразі єдиний, що відповідає державним будівельним нормам, - сміттєпереробний завод у с. Яноші. Це відомий «довгобуд» із десятирічною історією, але будівельні роботи завершені, триває процес введення в експлуатацію через систему ДІАМ, - додає він.

- Але цей завод обслуговуватиме лише громади Березівського району. Чи зможуть до нього підключитися інші регіони? - цікавлюся у Шпонтака.

- Це питання тарифу та логістики. Але так, об'єкт проектувався під параметри саме свого кластеру - тобто, території в межах нинішнього Березівського району, - відповідає він.

Найбільш нагальна потреба в такому заводі для міста Ужгорода та агломерації. У 2021-му, коли справа про побудову тут сміттєзаводу заходила трохи далі за розмови, жителі громади поруч з містом Ужгород перекривали міжнародну трасу М-06 на знак протесту. Люди казали, що завод буде близько до житлової забудови й бачили в цьому об'єкті загрозу забруднення води та земель сільськогосподарського призначення. Тому зараз для регіональної влади, окрім пошуку інвесторів для такого будівництва, критично важливо працювати й із громадами.

- Будівництво сміттєпереробних заводів - це завжди баланс між екологічною необхідністю та спротивом населення, - пояснює Юрій Шпонтак. - Ми пам'ятаємо протести минулих років, і зараз громади теж ставляться з пересторогою до таких об'єктів. Проте ситуація змінюється. У тій же Середнянській громаді, де раніше був протест, за підтримки експертів проекту APENA 3 розробляють місцевий план управління відходами. Це означає, що діалог нарешті почався: громада бере участь у плануванні, бачить розрахунки та розуміє, що сучасна переробка - це безпека та чисте довкілля.

Цікавимось у керівника профільного департаменту ОВА, на які гроші будуватимуться сміттєпереробні заводи на Закарпатті - на європейські чи українські?

- У нас були розмови з делегаціями з Італії, Австрії, Іспанії, Польщі. Утім, європейські

інвестори зараз дуже обережні через війну. Більшість готові до конкретних кроків після перемоги. Проте регіональний план уже містить усі розрахунки: від простих полігонів європейського зразка – до заводів із генерацією енергії. Це «дорожня карта» для будь-якого інвестора – і національного, й західного. Маю сказати, що українські вкладники також готові будувати такі заводи на Закарпатті, – додає співрозмовник.

Він каже, що для будівництва та запуску повноцінної нової системи управління відходами потрібно 2-3 роки: «Як державний службовець, я налаштований оптимістично. Якщо ми збережемо темп і залучимо інвестиції, це цілком реальна перспектива для нашого покоління – жити в регіоні без сміття».

Читайте також: **Що кожен може зробити для збереження довкілля: 5 простих кроків які радять екологи**

КРИТИЧНА СИТУАЦІЯ З ПОЛІГОНОМ ТПВ ДЛЯ УЖГОРОДА

Про ситуацію зі сміттям в найбільшому місті Закарпаття Ужгороді говоримо із начальницею відділу благоустрою департаменту міської інфраструктури **Олександрою Турянчик**. Місто має найбільшу на Закарпатті кількість населення (100+ тисяч жителів), що збільшилася за рахунок внутрішніх переселенців. А отже, тут продукують найбільше відходів, що не переробляються, а складуються на полігоні. Ситуація з ними критична, адже сховище давно вичерпало себе.

- Наш міський полігон ТПВ у Барвінку експлуатується з 1998 року. Він був розрахований на 25 років, тобто в листопаді 2023-го закінчилася його проектна потужність. Цей полігон обслуговує не тільки Ужгород, а й шість суміжних громад, – розповідає Турянчик.

Поки про сміттєпереробний завод лише говорять, відходи треба десь дівати.

- У нас відсутнє альтернативне місце для сміття, й департамент вживає заходів щодо збільшення площі полігону. Нещодавно провели там капітальний ремонт: розчистили усі господарські будівлі та облаштували додаткову карту для захоронення відходів. Ми провели інвентаризацію території та знайшли поруч ділянку, яку надалі можна буде використовувати під захоронення сміття. Але це рятує ситуацію навіть не на рік – рахунок йде на місяці, – зауважує співрозмовниця.

За її словами, виконання робіт з розширення полігону в 2023 році вартувало Ужгородській міськраді 24 млн грн.

Але що ж далі?

- Поруч із полігоном є ділянка у власності міста, але це землі сільськогосподарського призначення. Аби за їхній рахунок розширити полігон та мати змогу далі захоронювати сміття, це призначення треба змінити рішенням Баранинської ТГ. Наразі рішення немає. Ми проводимо роботу з депутатським корпусом через Ужгородську РВА, намагаємось достукатися щодо необхідності такого рішення. Таким чином, могли б іще виграти деякий час для міста, поки збудують об'єкт поводження з відходами для Ужгородського кластеру, – каже начальниця департаменту міськради.

Читайте також: **Трагедія із затопленням в Одесі: чому міністр внутрішніх справ і голова ДСНС мають піти у відставку**

Олександра Турянчик говорить, що проєктну документацію під цей об'єкт почали робити ще в 2019 році. Там було передбачено будівництво навіть без інвестора: Ужгород та шість навколишніх громад домовилися про співфінансування. Йшлося про великий комплекс з управління усіма видами відходів: і сміттепереробний завод, і полігон для захоронення. Утім, наразі ще навіть не вирішене питання щодо передачі ділянки жодному суб'єкту господарювання.

Цікавимось в начальниці департаменту, чи дається взнаки культура поводження ужгородців зі сміттям (практика сортування, острівці сортування – в Ужгороді їх дев'ять).

- В Ужгороді надавач послуг вжив усіх заходів щодо вивозу сміття. Укладання угод мало би сягати 100%, але ми не маємо цього показника. Йдеться і про юридичних, і про фізичних осіб, що зареєстровані в місті. Досить великий відсоток несвідомих громадян, які живуть за комуністичним принципами, що за ними мають приборати місто. Ну і ми в Ужгороді живемо вниз за течією річки Уж, і навесні на наших набережних та в парках бачимо всю культуру закарпатців, що мешкають вище, – зауважує Турянчик.

Читайте також: **"Раніше пив воду з річки. Тепер купатися сюди не залізу"**

ПИТАННЯ ЗАСМІЧЕННЯ ТИСИ ЛИШАЄТЬСЯ ГОСТРИМ

Укрінформ пиcав, що станом на 2021 рік 40% Закарпатської області узагалі не було покрито операторами, які вивозили б сміття хоча б на полігони. У гірські громади з поганими дорогами не хоче заходити жоден оператор, адже це не вигідно.

Де ж дівається сміття з цих населених пунктів? Є кілька варіантів. Зазвичай люди спляють його або вивозять на стихійні сміттєзвалища. Багато хто – просто під ліс чи біля річки, мовляв, «вода забере». Вода таки забирає, і щовесни місцеві інтернет-ресурси та пабліки сусідів – угорців й словаків – які отримують ці відходи річкою Тиса, рясніють відео зі сміттєвими заторами на річках.

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

РЕКЛАМА

- Питання транскордонного засмічення річок, зокрема Тиси, залишається гострим, – каже Юрій Шпонтак. – Ми ведемо роботу з головами громад щодо покращення збору відходів у гірських районах. Цікаво, що досвід Ужгорода із «сортувальними острівцями» вже хочуть переймати Тячів, Хуст та інші громади, ведуться розмови з операторами.

Утім, ситуація лишається складною.

- За останній рік ми виявили близько 200 стихійних сміттєзвалищ, більшість із яких уже ліквідовано, – додає він. – Прикметно, що основна частина таких смітників була не в горах, а в низинних районах.

Читайте також: **Як війна та російська окупація шкодять річкам півдня: додаткові дамби, забруднення, руйнування берегів**

ПРИБЕРИ КАРПАТИ, ЯК У СЕБЕ БІЛЯ ХАТИ!

Утім, Закарпаття відоме не лише своїм сміттям, а й спільнотою, яка об'єдналася у боротьбі проти нього. **Укрінформ писав** про екологічний Рух **CHYSTO.DE**, який заснували Роман та Олена Жуки. Команда вже кілька років системно очищує береги Вільшанського водосховища (так званого Закарпатського моря). Це найбільша на Закарпатті «ванна» зі сміттям, що потрапляє сюди з річкою Теребля. Екоактивісти називають себе прибиральчанами – за понад 5 років, що опікуються морем, вивезли десятки тонн сміття. Цікавимось у **Олени Жук**, чи спостерігають прибиральчани, що з часів повномасштабного вторгнення та відтоком людей з гірських сіл відходів поменшало? Або ж ситуація не змінилася, й річки продовжують бути «сміттєпроводами»?

- Відходів точно поменшало, бо ми їх регулярно прибираємо. Коли вперше потрапили на берег, то «зустріли» накопичене сміття за довгі роки. На одному невеличкому відрізку прибережної смуги ми збирали по кілька тонн відходів. Доходило навіть до десятка тонн за раз! Таких цифр давно немає, та й екопікніки ми більше не проводимо щомісяця, а лише двічі на рік: весняний та осінній.

Та й самі події стали більш культурно-освітнього спрямування, з лекторіями на різні екологічні теми. Також у деяких громадах з'явилися сміттєвози, і потихеньку налагоджується централізований збір відходів. Роботи в цьому напрямку ще достатньо, і ми шукаємо шляхи, щоб підсилити громади Тереблянської долини, – каже Олена Жук.

Та додає, що не звинувачує в забрудненні річки Теревовлі лише місцеве населення.

- Найперше тому, що не тільки тут така картина. Сумно, але засмічення лісів, водойм, стихійні сміттєзвалища характерні для всієї країни. По-друге, не всі місцеві однакові. Є чимало таких, що люблять свої села та дбають про довкілля. Голови громад підтверджують, що багато людей дійсно виїхало. Також діляться, що найкраще в боротьбі із затягнутими порушниками діють фотопастки й публічний осуд, – говорить пані Олена.

Цікавимось, чи працює гасло Chysto.de «Прибери Карпати, як у себе біля хати»? Чи є кейси, коли мешканці сіл вище за течією (Тереблянська долина), побачивши результати екопікніків, почали самоорганізовуватися та вимагати від місцевої влади налагодження централізованого вивозу сміття?

- Складність у тому, що наша команда – зовсім не місцева. Ми приїздимо з різних куточків країни на події, які організуємо. Тому нас досі частково сприймають як чужинців та диваків, що прибирають чуже сміття. Але вже є й серед місцевих люди, що стали нам близькими. Вони в різний спосіб долучаються як до екопікніків, так і до Eco Film Festival by **CHYSTO.DE**?! У серпні 2023-го ми провели **місяць експериментального сортування** в Синевирській, Колочавській та Драгівській громадах. Тоді усвідомили, що люди відкриті до роздільного збору відходів. Деякі вже роблять перші кроки в цьому напрямку, деяким бракувало знань і ми підсилювали їх, розробивши пам'ятку із сортування, провівши навчання та підтримуючи порадами у спільних чатах. Найголовніше, що вони цього хочуть.

Читайте також: **Від острова Джарилгач до Баренцового моря: як російська орда знищує все живе на своєму шляху**

Вона розповідає, що дівчинка Марина з села Синевир подавала ідею короткометражного фільму на кінопремію імені Романа Жука, яку започаткували в рамках Eco Film Festival by **CHYSTO.DE**!?

- У своїй стрічці Марина планувала показати місця, де гралася дитиною, а сьогодні їй не хочеться туди повертатись, бо усе в смітті. Вона також вірить в силу єдності і прагне об'єднати однолітків та однодумців. Дівчина хоче пояснити дорослим, що не хоче жити в таких умовах. Попри те, що Марина не потрапила до фіналу кінопремії, ми маємо ідеї, як допомогти їй реалізувати задумане, – ділиться Олена Жук.

Вона підсумовує, що "революції в Тереблянській долині не сталося, але точно посіяні насінини, що з часом дадуть свої плоди".

- Ми переконані, що точно варто починати вирішувати проблему, об'єднуючи зусилля на всіх рівнях – як серед громадськості, бізнесу, так і владних структур. Інфраструктурні рішення повинні йти в ногу з просвітою і навпаки.

Вибудовуючи систему управління побутовими відходами, цінно враховувати як інноваційні підходи та досвід, так і помилки як мінімум європейських колег. Нам мріється, щоб будь-які стратегії у сфері управління відходами ґрунтувались на принципах кругової економіки, де ресурси цінують та використовують якомога довше, відходи мінімізують, а цінні матеріали повертаються в цикл повторного використання. Якщо коротко, то не взяв-використав-викинув, а взяв-використав-відновив-використав знову, – каже співрозмовниця.

Та додає, що кожен проєкт повинен передбачати аналіз наявної ситуації та місцеві плани управління відходами.

- З минулого року наша команда розпочала консультаційну роботу зі швейцарськими, польськими та українськими експертами, щоб підсилити керівництво громад Тереблянської долини на шляху до розв'язання сміттєвої проблеми. Бо завжди легше критикувати, ніж підставити плече. Також ми щиро радіємо новині про об'єднання цих громад в Асоціацію органів місцевого самоврядування ТеРА. Це полегшить міжнародне партнерство, – розповідає пані Олена.

Акцентує, що на їхніх заходах можна і фізично попрацювати, вивільнивши зайвий кортизол, і відпочити культурно, підспівуючи пісень тощо.

- Люди приїждять перезарядитися та оновитися ментально, – пояснює Олена Жук. – Цьому сприяє все: мальовнича природа та тиша ландшафтного заказника «Берег Закарпатського Моря», найкращі люди та видимий результат спільної праці. Є ще один мій особистий секрет: очищення природи або ж її дослідження – найкраща в світі медитація. Твоя увага тільки тут і тепер, у цьому моменті, де все інше стає

неважливим. Обов'язково спробуйте, бо що може бути ціннішим?

—
Тетяна Когутич, Ужгород; опубліковано у виданні **УКРІНФОРМ**

Фото авторки, **Ігоря Ткаченка** та **Сергія Гудака**, Укрінформ

Читайте також:

- **Україна подолає сміттєву кризу: що передбачає ухвалений Радою закон**
- **Як автомийки вбивають малі річки столиці**
- **Екс-високопосадовці безкарно нищать річку Коломак на Полтавщині - під час війни будують готельно-розважальні комплекси у природоохоронній зоні**
- **Як та хто вбиває українські річки?**
- **Дніпро вже не гуде, а стогне і вмирає**
- **Дикунство державного масштабу: землі природно-заповідного фонду разорюють**
- **Як миють пісок в Україні**

Share 0

Читайте «Аргумент» в **Facebook** и **Twitter**

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter**.

Коментарі

ВІДЕО

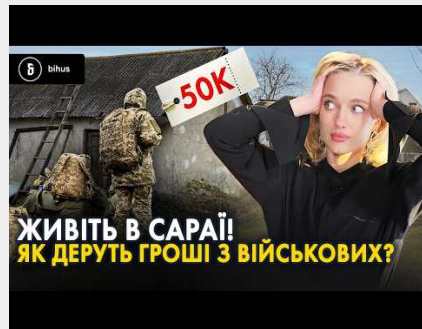
Про що не можна було жартувати в СРСР

HEAVY SHOT, VAMPIRE, NEMESIS: як «Баба Яга» б'є ок*пантів

Воюєш? Плати більше! 50к за оренду і космічні комісії: як виглядає ринок житла на фронті?

[Головна](#) [Про сайт](#) [Опитування](#)

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань - за запитом через електронну пошту. **Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення.** При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: uargumentum@gmail.com